

12

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Комисия по изработване на проект за
Конституция на България

П Р О Т О К О Л

На 3 април 1991 г. се проведе заседание на Комисията за изработване на проекта за Конституция на България при

ДНЕВЕН РЕД:

Продължава обсъждане на материала от глава втора. Към протокола се прилага списък на присъствувалите. Заседанието беше открито в 9 часа и ръководено от господин Любен Корнезов - заместник-председател на комисията.

- 0 -

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Стигнахме до чл. 32, разбира се отново пак ще се върнем към неговата материя. Но, да продължим по текстове и след като минем тези, тогава да обобщим. Преди това ми се струва, разбира се, ако има съгласие, очертава се идеята нашата Конституция да има и един преамбюл. Една идея, която, струва ми се, и господин Павлов поддържа. Аз тази сутрин още веднъж прочетох вашия преамбюл и доста ми хареса. И ако никой от вас няма нищо против, да помолим господин Павлов, не сега, разбира се, а в перспектива - до седмица-две да ни подготвите един вариант.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Разбира се, но човек трябва да бъде и патриот, и добронамерен, за да каже с малко думи много неща. Нека да бъдем коректни един към друг. Аз все още ратувам за мирни средства. Ако става дума за дюджане по митинги, мога го, сигурно. Но, апелирам за добронамереност. В този момент, когато правим преамбюла, трябва преди всичко да сме българи.

НЧ/ВР

ЖИВКО МИЛАНОВ: Ако има преамбюл, той трябва да бъде пределно кратък и да не бъде наситен с конкретно политическо съдържание в настоящия момент. Иначе това би бил един много преходен и много конюнктурен преамбюл.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Аз считам, че преамбюлът трябва да бъде по принцип.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Окончателно ще решим дали ще има преамбюл или не, но вече има няколко проекта.

Продължаваме разглеждането на текстовете.

Чл. 7 от глава 1 да стане чл. 32а.

Чл. 32а, ал. 1. "Правонарушенията и отговорността за тях се установяват със закон."

Ал. 2. "Никой не може да отговаря за действие или бездействие, което не е съставлявало правонарушение в момента на извършването му."

Ал. 3. "Наказанията са лични и съответни на престъпленията."

Ал. 4. "Наказанията за престъпления могат да се налагат само от установените съдилища."

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Имам специално мнение. Смятам, че т.7 трябва да си остане в глава първа.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Продължаваме с разглеждането на чл. 33.

Чл. 33, ал. 1. "Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, трябва да бъде изправено пред съда (съдебните власти) във възможно най-кратък срок (своевременно)."

Ал. 2. "Никой не може да бъде принуждаван да се признава за виновен."

Ал. 3. "Обвиняемият се смята за невинен до доказване на противното с влязла в сила присъда. (Той се поставя при условия, съответстващи на положението на обвинен.)"

Ал. 4. "Не се допуска ограничение на правата на обвиняемия, надхвърлящи необходимото за осъществяване на правосъдието."

Ал. 5. "За лишените от свобода се създават условия за осъществяване на основните им права, които не са засегнати от присъдата."

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Понеже разбрах, че господин Луканов ползува много ефикасен метод и заплашва, че ще пише против вашата Конституция и аз искам да кажа:

Така записаният текст, според мен, няма смисъл. Защото основните права, които има, са посочени в международните актове, които считаме, че стават наше вътрешно право. Там е посочено включително и на лишените от свобода в какви рамки могат да бъдат ограничени. На второ място, ние приемаме по-общи разпоредби, които гарантират общо основните права и задължения на гражданите и на личността, и трето, присъдата може да посочи някои права, но тя не може примерно да каже: "и лишаване от изборително право, съгласно закона" и знаете ли още колко много неща.

Така че, тази разпоредба не гарантира нищо и една присъда не може да изчерпи от какво точно ще бъде лишен, нито да гарантира, че той ще може да упражнява основните си права. Това зависи от Закона за изпълнение на наказанията, или какъвто и да е там закон.

Единствено възможният текст е, че изтърпяването на наказание "лишаване от свобода" и реда за това се осъществяват съгласно закона. А този закон, който ще се приема от другото Народно събрание, несъмнено ще гарантира онези демократични основи, които ги има и в международните.

Така че предлагам - тази разпоредба лично на мен като юрист не гарантира нищо, а ако трябва да има някаква законова гаранция, то е в следния смисъл, че изтърпяването на наказанието "лишаване от свобода" и условията за това се определят съгласно закона.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Да продължим нататък.

Ал. 6. "Изтърпяването на наказанието "лишаване от свобода" се осъществява единствено в определените от закона места."

Чл. 34, ал. 1. "Личният живот на всеки гражданин е неприкосновен. Всеки има право на защита срещу незаконна намеса в личния и семейния му живот и срещу посегателство върху неговата чест, достойнство и добро име."

Ал. 2. "Никой не може да бъде следен, фотографиран, филмиран, записван или подлаган на други подобни действия без негово знание или въпреки негово изрично несъгласие, освен ако тези действия са разрешени от закона."

Чл. 35, ал. 1. "Жилището е неприкосновено. Без съгласие на обитателите никой не може да влиза в жилището му или да остава там, освен в случаите, изрично посочени в закона."

Ал. 2. "Влизането или оставането в жилището без съгласието на неговия обитател и без разрешение от съдебната власт се допуска само за предотвратяване на непосредствено, предстоящо или за преустановяване на започнало престъпление, за залавяне на извършителя му, както и в случаите на крайна необходимост."

Ал. 3. "Достъп до жилището се осигурява за компетентните органи в предвидените от закона случаи, свързани с тяхната дейност по охрана на живота и здравето на гражданите, предотвратяване на обществени бедствия и извършване на контролни, технически и данъчни проверки."

м. 20

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Комисия за изработване на проект за Конституция на България

П Р О Т О К О Л

На 3 април 1991 г. се проведе заседание на Комисията по изработване на проект за Конституция на България.

Заседанието протече при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Продължение на разискванията по глава II (основни права и задължения на гражданите)

Към протокола се прилага списък на присъствалите.

Заседанието беше открито в 15 ч. и 10 м. и е ръководено от господин Любен Корнезов - съпредседател на комисията.

- 0 -

Чл. 44. Гражданите имат право на (жалби) предложения и петиции до държавни органи.

Чл. 45. Всеки има право да получава информация от държавни органи по въпроси, които представляват за него законно признат интерес, ако информацията не е държавна тайна или не засяга чужди законни интереси.

Чл. 46. § 1, 2 и 3 остават в същия вид, в който се предлагат.

Чл. 47, ал. 1 остава непроменена.

Ал. 2 придобива следния вид: жената - майка се ползва с особена закрила и грижа на държавата като ѝ се осигурява отпуск преди и след раждане, безплатно акушерска и медицинска помощ и облекчаване на труда и друга социална помощ.

Ал. 3. Родените извън брака имат равни права с родените в брака. Останалия текст "и се ползват от еднаква социална защита" се заличава.

ББ/ЗТ

Ал. 4 _придобива следния вид: Децата, останали без грижи от страна на свои близки, се намират под закрила на (обществото) и държавата.

Ал. 5 остава във вида, в който е предложена.

Чл. 48. Остава във вида, в който е предложен.

Чл. 49, ал. 1 придобива следния вид: Гражданите имат право на труд и на свободен избор и упражняване на професия съобразно със своето образование и квалификация.

Ал. 2: Всеки гражданин свободни избира своята професия и мястото на работа.

Ал. 3: Никой не може да бъде заставен да извършва принудителен (задължителен) труд.

Ал. 4: Всеки има право на благоприятни условия на труд, включващи справедливо (минимално) възнаграждение, здравословни и безопасни условия на труд, почивка или платен периодичен отпуск.

Ал. 5: Държавата създава условия за упражняване на правото на труд на лицата с физически и психически увреждания.

Ал. 6. Предлагат се два варианта:

Първи вариант за ал. 6: Държавата организира обществено подпомагане на лицата, които временно са останали без работа.

Втори вариант на ал. 6: Държавата осигурява лицата, временно останали без работа.

Чл. 50. Трудещите се имат право на стачка. Това право се осъществява при условия и ред, определени със закон.

Чл. 51. Гражданите имат право на социално осигуряване и подпомагане.

Чл. 52. Частната благотворителност се насърчава от държавата (и обществото). Имуществата, предоставени с тази цел се ползват от данъчни облекчения.

Чл. 53, ал. 1. Правото на наследяване се признава и гарантира от държавата.

Забележка: При окончателната редакция да се уточни дали чл. 18, ал. 4 следва да намери съответното място в този член.

Чл. 54. Държавата насърчава спестяванията. Тайната на влоговете е неприкосновена.

Чл. 55, ал. 1 остава в редакцията, в която е предложена.

Ал. 2 придобива следния вид: Стопанската инициатива се упражнява, като се спазват изискванията за опазване на природната среда и без да уврежда живота, здравето и достойнството на личността.

Чл. 56, ал. 1. Гражданите имат право на безплатно медицинско обслужване в държавните здравни заведения при предвидените в закона условия.

Ал. 2. Държавата закриля здравето на гражданите, като изгражда и поддържа здравни заведения, организира медицинското обслужване и подготвя медицински кадри, насърчава развитието на спорта и туризма.

Ал. 3 остава в редакцията, в която е предложена.

Ал. 4. Държавата осъществява контрол върху всички здравни заведения, както и върху производството и търговията с лекарствени (медицински) средства.

Ал. 5 остава в редакцията, в която е предложена.

Чл. 57, ал. 1, 2 и 3 остават непроменени.

Ал. 6 става ал. 4 със следното съдържание: Висшите училища се ползват с академична автономия.

Ал. 5 се изменя така. Граждани и организации могат да създават училища. Обучението в тях не може да се извършва на равнище по-ниско от това в държавните училища.

Ал. 6 със следното съдържание: Държавата насърчава получаването на образование, като създава и финансира училища, подпомага способни ученици и студенти, създава възможности за професионално обучение и преквалификация и упражнява контрол върху всички видове и степени училища.

Ал. 7 остава със същото съдържание, с което е предложена в текста.

Чл. 58, ал. 1 придобива следното съдържание: Всеки има право да участва в културния живот и да се ползва от националните и общочовешките културни ценности.

Създава се нова ал. 2 със следното съдържание:

Държавата признава и гарантира свободата на литературното, художественото, научното и техническото творчество.

Създава се нова ал. 3 със следното съдържание:

Държавата закриля изобретателските, авторските и сродните на тях права.

Чл. 59 придобива следното съдържание:

Гражданите имат право на здравословна и благоприятна околна среда и са длъжни да я спазват.

Чл. 60, ал. 1. Основните права на гражданите са неотменими.

Ал. 2 със следното съдържание:

Правата се упражняват в съответствие със социалното им предназначение. Те не могат да се използват, за да се рушат установените от Конституцията правов ред, независимостта и териториалната цялост на държавата, както и да се накърняват правата и законните интереси на другите граждани.

Ал. 3 със следното съдържание:

При обявяване на война, на военно или извънредно положение със закон може да бъде временно ограничено упражняването на отделни права на гражданите, с изключение на правата, предвидени в членове 31 и 32, ал. 6 и 7, членове 33 и 39.

Чл. 61. Всеки гражданин има право на защита от държавата, включително и от съда, когато са нарушени или застрашени негови права или законни интереси.

Втори вариант на чл. 61: Всеки гражданин е длъжен (добросъвестно) да спазва и изпълнява Конституцията и законите.

Чл. 62 придобива следната редакция:

Ал. 1. Защитата на отечеството е дълг и въпрос на чест на всеки български гражданин. Измяната и предателството към отечеството са най-тежки престъпления и се наказват с всичката суровост на закона.

Ал. 2. Изпълнението на воинските задължения, условията и редът за освобождаването от тях или за замяната им се уреждат със закон.

Чл. 63. Гражданите са длъжни да участват в набирането на държавните приходи чрез справедлива данъчна система. Данъчните задължения се установяват със закон.

Вариант втори за чл. 63:

Гражданите са длъжни да оказват съдействие на държавата и обществото при (природни или обществени) бедствия.

(Закрито в 18,00 часа)

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Любен Корнезов)